

296
B gero L4
cepo baid
et. 1-1
28.06.77

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
Radviliškio poskyrio viršininkui
papulkininkui

10 vasario 77

4/322

drg. A.ASTRAUSKUI

Valstybės saugumo komiteto prie Lietuvos TSR Ministrų Tarybos tardymo skyriuje atliekamas parengtinis tardymas baudžiamojoje byloje Nr.345 dėl nelegalaus leidinio "Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" platinimo. To leidinio 1976 m. Nr.24 34-38 puslapiuose rašoma:

"...P o c i ū n ė l i a i. Šioje parapijoje kunigai ilgą laiką privačiai nuomodavo butą, nes klebonijoje yra įrengtas internatas, o špitolė yra kolūkio nuosavybėje.

1975 m. gegužės mėn. klebonas kun.A.Jakūbauskas nusipirko namą, kuriame galėtų gyventi parapijos kunigas. Sudarant notarinėje kontoroje pirkimo dokumentus reikalinga kolūkio, kurio teritorijoje yra namas, pažyma, kad pirkėjui išskiriamas 15 arų žemės sklypas ir leidžiama pirkti namą.

Nusipirkęs namą, kun. A.Jakūbauskas kreipėsi į Pociūnėlių kolūkio pirmininką A.Stumbrą, prašydamas reikalingos pažymos. Pirmininkas pažymos neišdavė, motyvuodamas, kad neleidžianti rajono valdžia.

Po pusmečio klebonas vėl kreipėsi į pirmininką tuo pačiu reikalu, tačiau atsakymas vėl buvo neigiamas.

1976 m. liepos 23 d. kun. A.Jakūbauskas parašė Radviliškio rajono vykdomojo komiteto pirmininkui pareiškimą, prašydamas priminti Pociūnėlių kolūkio pirmininkui ir valdybai netrukdyti apiforminti namo pirkimo dokumentus.

Negavęs atsakymo, rugpiučio 10 d. klebonas rajono valdžiai parašė antrą pareiškimą.

Rugpiučio 13 d. klebonas gavo atsakymą iš rajono pirmininko pavaduotojo A.Krikštano, kad gyvenamojo namo pirkimo apiforminimas yra kolūkio valdybos kompetencijoje.

Rugpiučio 18 d. kun.A.Jakūbauskas vėl kreipėsi į Pociūnėlių kolūkio valdybą. Nesulaukdamas atsakymo, klebonas rugsėjo 2 d. pasiteiravo pas kolūkio pirmininką, kada busias valdybos posėdis ir kada gausias atsakymą. Pirmininkas griežtai pareiškė, kad jokios pažymos nerašysias ir namo pirkti neleisias. Be to, piktai pagrasė: "Aš tave sutvarkysiu! Žinoma, tik ne savo rankomis!" Klebonas pritarė, kad pirmininkas esąs pajėgus tokią niekšybę padaryti. Baigiant pokalbį, pirmininkas liepė apie šį susitikimą tylėti ir pažadėjo raštu atsakyti į klebono pareiškimą.

Rugsėjo 15 d. kun. A.Jakūbauskas gavo atsakymą, kad "pirmenybę pirkti parduodamą Č.Mickevičiaus namą numato pasiilikti pats kolūkis". Šitaip atsakydamas kolūkio pirmininkas žinojo, kad Č.Mickevičiaus gyvenamas namas jau klebono nupirktas, kad tarybiniai įstatymai nedraudžia kunigui nusipirkti namą ir kad pirmenybę turi tas, kas parduodamame name gyvena.

Ar tai nėra sąmoninga pastanga varginti uolų kunigą, kad jam mažiau liktų laiko ir sveikatos tiesioginiam kunigo darbu

1975 m. liepos 10 d. Pociūnėlių vidurinės mokyklos direktorius Taučius ir Pociūnėlių kolūkio partijos sekretorė Bžeskienė, atvykę pas kleboną kun. A. Jakūbauską, susirašė vaikus, kurie buvo atėję pas kunigą egzaminams dėl pirmosios išpažinties. Po to ištisus metus tie vaikai mokykloje mokytojų buvo visaip bauginami ir persekiojami. Vaikai bijodavo lankyti bažnyčią. Partijos sekretorė Bžeskienė su kolūkio pirmininku Stumbru terorizavo vaikų tėvus, versdami neleisti vaikų į bažnyčią, grasino neduosią ganyklos ir panašiai. Tėvai veždavosi vaikus sekmadieniais į kitas bažnyčias.

1976 m. liepos 2 d. Pociūnėlių vid. mokyklos direktorius Taučius su mokytojais - Buračiene, Sirtautiene ir Rutkauskiene, sužinoję, kad klebonas kun. A. Jakūbauskas egzaminuoja vaikus pirmosios išpažinties proga, norėjo įeiti į bažnyčią, susirašyti vaikus ir paskui bauginimų ir įkalbinėjimų pagalba atitraukti juos nuo bažnyčios. Kun. A. Jakūbauskas atsistojo prie bažnyčios durų ir mokytojų į bažnyčią neleido. Ta proga mokytoja Buračienė sumelavusi, kad norinti šia proga pamatyti bažnyčią, įėjo į vidų, suskaičiavo apie 30 vaikų, pasižymėjo pažįstamų pavardes ir išėjo. Kun. A. Jakūbauskas reikalavo, kad direktorius parodytų leidimą terorizuoti vaikus. Mokytoja Sirtautienė sakė, kad iš rajono skambinusi partijos sekretorė Januševičienė ir liepusi patikrinti kunigo darbą su vaikais. Vėliau paaiškėjo, kad patys mokytojai savo iniciatyva ėjo "tvarkyti" vaikų ir klebono.

Liepos 5 d. A. Jakūbauską "auklėjo" Škėmių apylinkės pirmininkas, Pociūnėlių partijos sekretorė Bžeskienė ir mokytoja Sirtautienė. Jų nuomone, kunigas neturėjęs teisės neleisti mokytojų į bažnyčią, o taip pat egzaminuoti būriais vaikus. Klebonas ramiai paaiškino, kad jo pareiga buvusi apginti tikinčiųjų teisę į sąžinės laisvę ir todėl mokytojų neleides.

Mokytoja Buračienė su direktoriaus pagalba kvietinėjo bažnyčioje pastebėtų vaikų tėvus ir reikalavo raštiško pasiaiškinimo, ar jie vaikus leidžia į bažnyčią, ar klebonas liepęs leisti. Tėvai rašė, kad patys ruošia vaikus išpažinčiai ir po to leidžia juos pas kleboną patikrinti žinias.

Vėliau mokytoja Buračienė bėgiojo po kaimus, gąsdindama tėvus ir reikalaujama pasiaiškinimo raštu iš tėvų ir vaikų.

Liepos 19 dieną kun. A. Jakūbauskas buvo iškviestas į rajoną pas vykdomojo komiteto pirmininko pavaduotoją Krikštaną. Pavaduotojas su partijos sekretore Januševičiene, remdamiesi mokytojų skundu, aiškino, kad mokytojai turi teisę tikrinti kunigo darbą su vaikais, kad kunigas galėtų egzaminuoti tėvo ar motinos atvestą vaiką, tačiau negalėtų egzaminuoti vieno. Pavaduotojas Krikštanas kaltino kunigą dėl pamokslų, dėl laidotuvių, nesilaikant jų nustatytos tvarkos - vienus laidojęs, kitus ne. Pavaduotojas rodė Baudžiamojo kodekso 143 str. ir reikalavo paklusti.

Klebonas nesutiko su pavaduotojo ir sekretorės reikalavimais ir teigė, kad jis nenusikaltęs įstatymams ir ateityje jų laikysiasis, o pavaduotojo savivališių reikalavimų nevykdys, nes jie prieštarauja Konstitucijai, Visuotinei žmogaus teisių deklaracijai ir Helsinkio susitarimams.

Grižęs iš rajono kun. Jakūbauskas laidotuvių proga po pamokslo pranešė tikintiesiems apie mokytojų pastangas įsibrauti į bažnyčią, skundą ir apie pavaduotojo Krikštano reikalavimus. Tėvams priminė jų teises ir pareigą auklėti vaikus pagal savo įsitikinimus ir ragino uoliai ruošti vaikus pirmajai išpažinčiai. Klebonas aiškino, kad mokytojai neturi teisės persekioti vaikų už bažnyčios lankymą.

Tikintieji džiaugiasi savo klebono uolumu ir drąsa, tik daugelis baiminasi, kad kunigas už savo drąsą gali skaudžiai nukentėti....

1976 m. rugpiūčio 15 d. Pociūnėlių parapijos Noreikų kaimo gyventojas Kazimieras Vainauskas su šeima dalyvavo Krekenavoje Marijos į Danguų paėmimo šventėje ir nėjo į darbą, nes buvo sekmadienis. Pirmadienį atėjusį į darbą K. Vainauską brigadininkas Sapkus ir "Tiesos" kolūčio vadovybė išbarė ir nubaudė - atėmė apie porą vežimų šiaurų, kuriuos jis buvo parsivežęs iš bendro miežių auginimo ploto. Kolūkiečius tai didelė skriauda. Teismo keliu gal savo nuosavybę atsiimti, tačiau iš praktikos visi žino, kad paskui kolūkyje nebus gyvenimo. "Tiesos" kolūčio pirmininkas Meilus laiko kolūkiečius didžiausioje priespaudoje, o ypač lankančius bažnyčią...

Kadangi baudžiamojoje byloje būtina nustatyti, ar buvo minėti faktai, Lietuvos TSR BPK 146 str. tvarka prašome Jūsų nurodymų apklausti liudytojais šiuos asmenis:

1. Radviliškio rajono Pociūnėlių kolūčio pirmininką A. Stumbra klausimais:

- ar 1975 m. gegužės mėnesį Pociūnėlių kunigas Jakūbauskas nusipirko Č. Mickevičiaus namą?

- ar jis vengė išduoti Jakūbauskui pažymą, jog jam leidžiama pirkti namą, motyvuodamas tai tuo, kad to neleidižianti rajono valdžia?

- ar dėl pažymos gavimo Jakūbauskas kreipėsi į jį asmeniškai?

- ar jis Jakūbauskui grasino ir ar sakė, kad namo jam pirkti neleis?

- ar buvo faktai, kuomet jis, kartu su kolūčio partinės organizacijos sekretore Bžeskiene, versdavo kolūkiečius neleisti savo vaikų į bažnyčią, grasinant už tai neduoti jiems ganyklų gyvuliams?

- ar kunigas Jakūbauskas neužsiiminėja vaikų katekizacija?
- 2. Pociūnėlių vidurinės mokyklos direktorių TAUČIŲ:
- ar 1975 m. liepos 10 d. jis kartu su Bžeskiene buvo pas kleboną Jakūbauską ir susirašė jo katekizuojamus vaikus?
- ar po to tie vaikai mokykloje pedagogų buvo bauginami ir persekiojami?

- ar 1976 m. liepos 2 d. jis kartu su mokytojom Buračiene, Sirtautiene ir Rutkauskiene, žinodami, kad Jakūbauskas katekizuoja vaikus, bandė įeiti į bažnyčią, tačiau Jakūbauskas į bažnyčią jų neleido?

- ar mokytoja Buračienė, viena įėjusi į bažnyčią, joje tikrai rado 30 vaikų, kurie buvo katekizuojami?

- ar jis su mokytoja Buračiene po to kvietė buvusių bažnyčioje vaikų tėvus ir reikalavo iš jų raštiškų pasiaiškinimų?

- ar mokinių tėvai pasiaiškinimuose rašė, kad jie vaikus patys ruošia išpažinėčiai, o po to juos leidžia pas Jakūbauską žinių patikrinimui?

- ar mokytojai rašė skundą Radviliškio rajono vykdomajam komitetui dėl kunigo Jakūbausko atliekamo vaikų katekizavimo?

3. Pociūnėlių vidurinės mokyklos mokytoją Buračienę klausimais:

- ar 1976 m. liepos 2 d. Pociūnėlių bažnyčioje ji rado 30 vaikų, kuriuos kunigas Jakūbauskas katekizavo?

- ar po to ji vaikščiojo po kaimus gąsdindama bažnyčioje buvusių vaikų tėvus ir reikalavo iš jų bei iš vaikų raštiškų pasiaiškinimų?

4. Radviliškio rajono "Tiesos" kolūkio brigadininką ŠAPKŲ klausimais:

- ar 1976 m. rugpiūčio mėn. 15 d. kolūkietis K.Vainauskas gyvenantis Noreikų kaime, tikrai padarė pravaikštą ir kaip jis aiškino jos priežastis?

- kaip už šią pravaikštą jis buvo nubaustas?

5. Radviliškio rajono "Tiesos" kolūkio narį K.Vainauską klausimais:

- ar 1976 m. rugpiūčio mėn. 15 d. jis nėjo į darbą dėl to kad su šeima dalyvavo religinėse apeigose Krekenavoje, ar dėl kitų priežasčių?

- ar už neišėjimą į darbą iš jo buvo atimti du vežimai šiaudų, kuriuos jis buvo parsivežęs iš bendro miežių auginimo ploto?

Iš Radviliškio rajono Skėmių apylinkės vykdomojo komiteto prašome išreikalauti pažymą, ar 1976 m. liepos 5 d. kunigas Jakūbauskas buvo kviečiamas į vykdomąjį komitetą ir kokiais klausimais su juo buvo aiškintasi.

Valstybės saugumo komiteto prie LTSR MT
tardymo skyriaus viršininkas
pulkininkas

pf E. KISMINAS

*Kopija tikra: VSK prie LTSR MT
tardymo skyriaus l-tas*

Paunys

J. Matulavicius